

Waardevolle samenleving

1.1 Mens en samenleving

De inwoners van Fryslân hebben baat bij sterke, leefbare regio's en bij sterke sociale verbanden. Dit vraagt behoud van en zo mogelijk versterking van de werkgelegenheid in de regio. Daar spant de ChristenUnie zich voor in. Onze provincie kent grote regionale verschillen. In sommige plattelandsregio's krimpt de bevolking, in stedelijke regio's groeit de bevolking nog. Dit vraagt per regio maatwerk in de oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Wij streven naar krachtige steden en vitale dorpen. Daarbij spelen vrijwilligers een belangrijke rol. De ChristenUnie wil dat vrijwilligers worden ondersteund, zodat zij zich belangeloos kunnen blijven inzetten.

Concrete punten en bouwstenen

- + Aandacht voor de leefbaarheid van krimpregio's. Bereikbare voorzieningen, goed openbaar vervoer en snel internet zijn basisvoorwaarden voor de versterking van een regio.
- + Ondersteuning van buurthuizen en gemeenschapsvoorzieningen waar mensen elkaar ontmoeten en ondersteunen.

1.1.1 (Na)Zorg en leefbaarheid

De rol van de provincie is de laatste jaren kleiner geworden doordat veel taken naar de gemeenten zijn gegaan. Gemeenten zijn voor burgers het eerste aanspreekpunt. De provincie heeft wel de taak om de leefbaarheid in dorpen en op het platteland te bewaken en te zorgen dat iedereen toegang houdt tot goede zorg. De provincie kan vanuit haar rol partijen ondersteunen en samenwerking stimuleren.

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat mensen 'waardig' oud kunnen worden. Wij ondersteunen initiatieven die dat bevorderen, zoals kleinschalige wooninitiatieven waar ouderen kunnen samenwonen. De laatste jaren zijn er immers veel

zorginstellingen uit dorpen verdwenen. Wij willen dat provincie en gemeente meedenken over mogelijkheden om deze wooninitiatieven ruimte te bieden, bijvoorbeeld door herbestemming van leegstaande panden.

Kleinschalige woonvormen voorzien in de behoeften van ouderen, voorkomen eenzaamheid, dragen bij aan vitaliteit en bieden ouderen de kans om langer zelfstandig te blijven wonen. Tegelijkertijd zorgen deze initiatieven voor doorstroming op de woningmarkt. Doordat jongeren kunnen doorstromen naar vrijkomende huizen blijft de leefbaarheid in dorpen behouden.

Met het oog op de leefbaarheid willen wij bevorderen dat kleinschalige wooninitiatieven een gemeenschappelijke ruimte krijgen waar eerstelijns zorg kan worden geboden, zoals het spreekuur van de huisarts of de behandeling door een fysiotherapeut. Daar kan wellicht het hele dorp van profiteren.

Wij willen de aanleg van dorpstuinen rond woongemeenschappen bevorderen om de productie van lokaal voedsel te stimuleren. Tevens willen we dat bij de woongemeenschappen bushaltes komen, om de bereikbaarheid per openbaar vervoer te verbeteren. Op deze manier wil de ChristenUnie in Fryslân bevorderen dat iedereen een goede plek heeft om te leven.

Concrete punten en bouwstenen

- Ondersteunen en aanmoedigen van de ontwikkeling van kleinschalige woonvormen voor ouderen die samen willen wonen, met mogelijk een gemeenschappelijke ruimte voor eerstelijns zorg.
- Stimuleren van de aanleg van dorpstuinen voor lokale productie van voedsel.
- Verbeteren van openbaar vervoer in en naar de dorpen.

1.2 Friese taal en cultuurbeleid

Het Frysk is een belangrijke drager van de Fryske kultuur. Het Frysk moet in stand blijven en waar mogelijk moet het gebruik ervan worden aangemoedigd. Organisaties als de Fryske Akademy, Tresoar, Omrop Fryslân en Afûk hebben

hierin een belangrijke taak. De afgelopen jaren heeft het Frysk een belangrijker plaats in het onderwijs gekregen, dat blijven we stimuleren.

1.2.1 Frysk in het basisonderwijs

Op basisscholen in Fryslân is het Frysk een verplicht vak. Scholen kunnen de provincie echter om ontheffing vragen. 72 procent van de basisscholen heeft momenteel een gedeeltelijke of zelfs volledige ontheffing van deze verplichting. De ChristenUnie wil dat alle kinderen in het basisonderwijs minimaal vanaf groep 5 ten minste één uur per week les krijgen in het Frysk. Daarbij kan een koppeling worden gelegd naar de Fryske cultuur, sporten en musea.

1.2.2 Zorg en Frysk

Mensen moeten zich kunnen uiten in hun 'memmetaal', zeker in een fase waarin zij zorg nodig hebben. Daarom vinden wij het belangrijk dat zorgverleners als verpleegkundigen, artsen, agogisch medewerkers en psychologen het Frysk passief of actief beheersen, zodat mensen hun eigen taal kunnen blijven spreken. De ChristenUnie wil dat zorgopleidingen (mbo en hbo) het Frysk als vaste module in het lesprogramma opnemen. Alleen al met het oog op het groeiende aantal mensen met dementie. Juist bij deze doelgroep is de eigen taal heel belangrijk.

1.2.3 Aandacht voor kleine talen

De provincie Fryslân kent veel kleine talen. Verschillende regio's, steden en eilanden hebben een eigen taal, maar overal staan kleine talen onder druk. Wij willen het gebruik van kleine talen stimuleren door een kenniscentrum op te richten, mogelijk als vervolg op Lân van Taal of bij de Fryske Akademy. Door kleinschalige projecten kunnen kleine talen in de belangstelling komen te staan. Wij zien hier ook kansen voor samenwerking met het Fries filmplatform, waarbij jonge filmmakers een kleine taal promoten.

Concrete punten en bouwstenen

- + Fryske taal blijft een vast onderdeel in lespakket basisonderwijs; zonder de mogelijkheid van vrijstellingen.
- + Zorgopleidingen (mbo en hbo) nemen een vaste module Frysk op in hun lesprogramma.
- + Oprichten van een Kenniscentrum Kleine Talen om kleine talen te stimuleren, onder meer door samenwerking met het Fries filmplatform voor jonge filmmakers.

1.2.4 Kunst en cultuur

Mensen zijn creatieve wezens. Onze Schepper heeft ons creatieve talenten gegeven waar we van genieten. Kunst en cultuur zijn waardevol voor een open en bloeiende samenleving. Bibliotheken, concertzalen, musea en toneelhuizen; het zijn plekken waar mensen graag zijn. Kunst kan het leven mooier maken, mensen bij elkaar brengen en een nieuwe kijk ergens op geven. De Fryske cultuur kent een rijke geschiedenis en is een belangrijk onderdeel van wie wij zijn. Kunst en cultuur zijn daarmee echt van en voor de Fryske samenleving. De overheid kan een rol vervullen als subsidieverstrekker, opdrachtgever en beschermer van ons culturele klimaat en erfgoed.

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat kinderen en jongeren met kunst en cultuur in aanraking komen. Ook specifiek de Fryske kunst en cultuur. Door beoefening van amateurkunsten ontdekken en ontwikkelen zij hun creatieve talenten. Cultuur is een belangrijk onderdeel van hun ontwikkeling en verdient een plek in het onderwijs. Het is belangrijk dat er voor kinderen en jongeren een toegankelijke aanbod is.

Monumenten

Bijzondere gebouwen, voorwerpen, tradities, foto's, films en verhalen tonen de geschiedenis van Fryslân, dit is ons historisch erfgoed. Ook onze recente Fryske geschiedenis verdient bescherming, zoals monumentale (kerk)gebouwen die cultuurhistorisch waardevol en beeldbepalend zijn in steden en dorpen.

Bibliotheken

De bibliotheek is al lang niet meer alleen de plek om boeken te lenen. Er is zoveel meer te doen. De bieb is een ontmoetingsplek, mensen kunnen er kranten lezen en cursussen volgen. Bibliotheken helpen een gemeente leefbaar te houden. Dit geldt voor steden, maar zeker ook voor dorpen en kleine kernen. In eerste instantie zijn gemeenten en bibliotheken er zelf verantwoordelijk voor dat de bibliotheek die rol vervult. De provinciale rol beperkt zich tot het ondersteunen van initiatieven voor de leefbaarheid in dorpen en kernen.

Iepen Mienskipsfûns

De inzet van het Iepen Mienskipsfûns levert een belangrijke bijdrage aan de cultuur en leefbaarheid in dorpen en op het platteland. De ChristenUnie Fryslân wil blijvend investeren in dit fonds en hiervoor meer middelen beschikbaar stellen. Met name de kleine cultuur, zoals iepenloftspullen, kunnen profiteren van dit fonds.

Concrete punten en bouwstenen

- + Alle kinderen krijgen les in cultuur. Scholen bepalen zelf hoe zij hier invulling aan geven.
- + Talentontwikkeling vormt de basis voor het provinciale culturele klimaat. Creatieve broedplekken zoals culturele podia, en kunstvakonderwijs zijn daar belangrijk voor. Wij willen deze blijvend ondersteunen.
- + Digitalisering van ons erfgoed helpt om dit erfgoed voor iedereen toegankelijk te maken en te bewaren voor toekomstige generaties. De provincie kan hierbij ondersteuning bieden.
- + De provincie ondersteunt plannen van de gemeenten om in het kader van de leefbaarheid (openbare) bibliotheekvoorzieningen in dorpen en kernen bereikbaar en betaalbaar te houden.
- + Verruiming van middelen voor het Iepen Mienskipsfûns.

1.3 Bestuurlijke vernieuwing

De ChristenUnie wil de provinciale politiek dichterbij de burger brengen. De provincie denkt mee over burgerinitiatieven, faciliteert en verbindt waar mogelijk met andere initiatieven. Zij stimuleert het eigen initiatief en het zelf-oplossend vermogen van de samenleving, en bouwt mee aan maatschappelijke netwerken rond maatschappelijke vraagstukken, bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de burger. De provincie organiseert dit zo nodig in overleg met gemeenten en maatschappelijke instellingen, maar ook samen met de twee andere noordelijke provincies: Groningen en Drenthe, omdat daar dezelfde vraagstukken spelen. Door de krachten van de drie provincies te bundelen, kunnen die vraagstukken beter onder de aandacht worden gebracht in Den Haag en Brussel.

Concrete punten en bouwstenen

- Provinciale politiek dichterbij de burger brengen door gedurende het jaar politieke avonden te organiseren in de regio.
- Opbouwen van maatschappelijke netwerken rond maatschappelijke vraagstukken zo dicht mogelijk bij de burger.
- Uitbreiden noordelijke samenwerking met het oog op lobby in Den Haag en Brussel.